

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Володимир КЛИМЕНКО, 1977 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2000 р. Уманську сільськогосподарську академію за спеціальністю «Плодоовочівництво і виноградарство», аспірант Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Фінанси, банківська справа та страхування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 03 квітня 2026 року № 01-05/31, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Сергія СОКОЛЮКА, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет;

Рецензентів – Юлії УЛЯНИЧ, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет;

Миколи КОРОТЄЄВА, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Юлії АЛЕСКЕРОВОЇ, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова;

Вікторії КОСТЮК, кандидата економічних наук, доцента, завідувача кафедри банківської справи та страхування, Національний університет біоресурсів і природокористування України;

на засіданні 20 травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування Володимиру КЛИМЕНКУ на підставі публічного захисту дисертації «Розвиток страхових послуг в аграрному секторі економіки України» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Олена ПРОКОПЧУК, доктор економічних наук, професор, Уманський національний університет, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має 23 наукові публікації за темою дисертації, з них 7 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 14 – тези доповідей наукових конференцій, 2 публікація у інших виданнях.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Прокопчук О. Т., **Клименко В. О.** Параметрична схема страхового захисту для аграрного сектору економіки України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2023. Вип. 102. Ч. 2 : Економічні науки. С. 60-71. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-60-71.

2. Клименко В. О. Тенденції розвитку аграрного страхування в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2023. Випуск 103, Ч. 2 : Економічні науки, С. 140-153. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-103-2-140-153.

3. Прокопчук О. Т., **Клименко В. О.** Аспекти функціонування страхових організацій на ринку аграрного страхування України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2024. Вип. 104. Ч. 2 : Економічні науки. С. 17-28. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-2-17-28. (ум. друк. арк. 0,75/0,38).

4. Прокопчук О. Т., Мальований М. І., Пономаренко О. В., **Клименко В. О.**, Макаруч В. В. Сучасні маркетингові інструменти у страховому бізнесі. *Інвестиції: практика та досвід*. № 10 травень 2024 р., С. 61-68. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.61.

5. Прокопчук О. Т., Харенко А. О., Гумен О. В., Мирошниченко М. М., **Клименко В. О.**, Жарун Р. Ф. Цифрові трансформації та інноваційні рішення на ринку страхових послуг України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва* / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2024. Випуск 105, Ч. 2: Економічні науки, С. 106-115. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-2-106-115.

6. Прокопчук О. Т., Пономаренко О. В., Гумен О. В., Мирошниченко М. М., **Клименко В. О.**, Жарун Р. Ф. Трансформація страхового бізнесу під впливом цифрових інновацій та штучного інтелекту. *Збірник наукових праць*

Уманського національного університету / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2025. Випуск 106, Ч. 2: Економічні науки. С. 90-100. DOI:10.32782/2415-8240-2025-106-2-90-100.

7. Клименко В. О. Використання технологій дистанційного моніторингу та цифрових інструментів в аграрному страхуванні: актуальні тренди та майбутні можливості. *Науково-практичний журнал «Агросвіт»*. 2025. № 14. С. 208-214. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.14.208>.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження:

Юлія АЛЕСКЕРОВА, офіційний опонент, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Розгляд проблематики ризиків в аграрному виробництві та методів їх управління в умовах соціально-економічних трансформацій засвідчує, що страхові послуги обґрунтовано інтерпретовано автором насамперед як інструмент забезпечення фінансової стабільності аграрного сектору. Такий підхід є логічним і методично виваженим (підрозділ 1.4 «Ризики в аграрному виробництві та методи їх управління в умовах соціально-економічних трансформацій»).

Водночас отримані результати формують підґрунтя для ширшої наукової дискусії щодо соціально-економічного виміру страхування, зокрема його впливу на функціонування місцевих громад, динаміку зайнятості у сільському господарстві та зміцнення соціальної стійкості сільських територій. З огляду на процеси цифровізації та модернізації аграрного виробництва доцільним видається поглиблення аналізу ролі страхування як інструменту не лише фінансової, а й комплексної соціально-економічної адаптації аграрного сектору до трансформаційних викликів.

2. Дискусійним аспектом дослідження є інтерпретація результатів аналізу сучасного стану та динаміки розвитку страхових послуг в аграрному секторі економіки України. Обґрунтований висновок щодо периферійності та недостатньої розвиненості аграрного страхування як сегмента страхового ринку є логічним і підтвердженим емпіричними даними (підрозділ 2.1 дисертаційної роботи). Водночас виявлені тенденції свідчать про системний характер проблем його функціонування, що зумовлює доцільність розгляду кількісних показників у ширшому аналітичному контексті – з урахуванням макроекономічних, інституційних та ризикових чинників розвитку аграрного сектору.

Додаткового осмислення потребує вплив зовнішніх шоків, воєнних ризиків, трансформації державної політики підтримки аграрного виробництва на динаміку страхових премій та рівень проникнення страхового покриття. Такий підхід дозволив би розширити інтерпретацію виявлених структурних дисфункцій і поглибити розуміння обмежень чинної моделі аграрного страхування.

3. У підрозділі 3.1 («Інноваційні технології в аграрному страхуванні:

тенденції впровадження та потенціал розвитку») переконливо продемонстровано стратегічну роль інноваційних технологій у трансформації аграрного страхування та підвищенні ефективності управління ризиками. Разом із тим, доцільно було б більш глибоко дослідити механізми інтеграції цифрових та аналітичних рішень у практичні моделі страхових продуктів, зокрема їх вплив на зниження операційних витрат, підвищення прозорості врегулювання та адаптивність до регіональних і кліматичних особливостей. Крім того, актуально було б оцінити потенційні бар'єри впровадження інновацій, пов'язані з кадровими компетенціями, нормативним середовищем та готовністю агропідприємств, що дозволило б окреслити конкретні шляхи розвитку технологічно інтегрованих страхових продуктів і підкріпити стратегічну роль державної політики та публічно-приватного партнерства.

4. Попри те, що автор детально описав сценарії розвитку параметричного страхування та запропонував поетапну дорожню карту впровадження, дискусійним залишається питання практичної реалізації та прийнятності таких моделей для малих і середніх аграрних господарств (підрозділ 3.3 дослідження). Зокрема, залишається відкритим, наскільки ефективно ці господарства зможуть користуватися складними технологічними інструментами (смайт-контракти, API, супутникові індекси), враховуючи обмежену цифрову грамотність, доступ до технологій та фінансові можливості. Науково цікавим було б дослідити механізми адаптації параметричних продуктів до потреб малих господарств, включаючи освітні програми, субсидії на цифрову інфраструктуру та спрощені страхові продукти, що дозволило б оцінити реальний потенціал масштабування системи страхового захисту в умовах України.

Вікторія КОСТЮК, офіційний опонент, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри банківської справи та страхування, Національний університет біоресурсів і природокористування України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У підрозділі 1.4 дисертаційної роботи («Ризики в аграрному виробництві та методи їх управління в умовах соціально-економічних трансформацій») автором розкрито багатовимірну структуру ризиків аграрного виробництва та обґрунтовано доцільність переходу від реактивної до проактивної адаптивної моделі управління ризиками. Водночас представлений матеріал вказує на науковий інтерес до більш детального аналізу взаємодії окремих видів ризиків та їх кумулятивного впливу на фінансові результати агропідприємств. Додатково доцільно було б деталізувати роль страхових послуг у системі синергічного впливу з фінансовими інструментами, цифровими технологіями та агротехнологічними інноваціями, що дозволило б практично обґрунтувати ефективність комплексного підходу та підкреслити його значення для забезпечення стійкості та довгострокового розвитку аграрного сектору.

2. Аналіз класичних страхових інструментів в аграрному секторі виявив їхні обмеження та актуалізує питання інтеграції класичних і параметричних моделей для підвищення ефективності управління ризиками. Класичні

продукти характеризуються високою волатильністю, значними трансакційними витратами, залежністю від державних субсидій і міжнародного перестраховування, а також низьким рівнем проникнення страхового покриття, що обмежує їхню здатність забезпечувати фінансову стабільність сектору. Параметричні (індексні) моделі продемонстрували високу масштабованість, швидкі виплати та нижчі витрати, забезпечивши домінування на ринку (підрозділ 2.2 дисертаційного дослідження). Разом із тим, результати аналізу підкреслюють можливість та доцільність більш глибокого осмислення механізмів формування фінансової стійкості ринку аграрного страхування та стимулюють наукову дискусію щодо інтеграції класичних і сучасних страхових моделей.

3. Хоча автор у підрозділі 3.2 («Новітні концептуальні підходи до формування страхових продуктів в аграрному секторі») успішно розкрив концептуальні засади переходу від компенсаційної моделі до системного управління аграрними ризиками та інтегрував ключові принципи (ризикоорієнтованість, адаптивність, модульність, клієнтоорієнтованість, технологічна забезпеченість, економічна доцільність), разом із тим, доцільно було б більш детально дослідити взаємодію цих принципів і їх вплив на ефективність страхових продуктів у різних типах агропідприємств.

Також одним із важливих напрямів постає оцінка можливостей адаптації запропонованого концептуального підходу до регіональних та кліматичних особливостей аграрного виробництва, а також до різних масштабів і спеціалізації підприємств. Такий аналіз дозволив би окреслити практичні шляхи підвищення гнучкості, технологічної інтегрованості та фінансової стійкості страхових продуктів.

4. Незважаючи на детальний аналіз автора міжнародного досвіду та обґрунтовану пропозицію застосування публічно-приватної моделі аграрного страхування, залишається відкритим питання адаптації страхових продуктів до регіональної специфіки України (підрозділ 3.4 роботи). Попри те, що автор детально описав механізми функціонування моделі на національному рівні, недостатньо розглянуто, як параметри страхових індексів, розроблені на основі даних центральних областей, можуть бути непридатними для західних, південних чи східних регіонів, де відмінності у ґрунтових умовах, агротехнологіях та погодних ризиках є істотними. З наукової перспективи, це створює дискусійний момент щодо оптимальної структури системи: наскільки централізованою вона має бути і чи слід передбачати регіонально диференційовані страхові продукти, що враховують локальні особливості виробництва, щоб уникнути несправедливого розподілу виплат та зниження довіри аграріїв.

Юлія УЛЯНИЧ, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Хоча автор (підрозділ 1.2 «Системний аналіз економічних, інституційних та правових чинників розвитку страхових послуг в аграрному

секторі») ґрунтовно проаналізував економічні, інституційні та правові чинники розвитку страхових послуг та підкреслив їх багаторівневу взаємозалежність, доцільно було б поглибити дослідження механізмів взаємного впливу цих чинників у динамічних умовах ринку. Зокрема, слід було б оцінити, яким чином трансформації нормативно-правового середовища та модернізація інституційних структур модифікують платоспроможний попит аграрних підприємств і впливають на ефективність страхових продуктів. Додатково було б корисним деталізувати конкретні інструменти реалізації механізмів зворотного зв'язку та самокорекції, наприклад через цифрові платформи управління ризиками, індексне страхування або фінансові стимули, що дозволило б практично обґрунтувати ефективність інтегрованої взаємодії держави, страхових компаній і агровиробників. Такий підхід підкреслив би проактивний та адаптивний характер управління аграрними ризиками, одночасно демонструючи сучасність і прикладну цінність проведеного дослідження.

2. Систематизація класифікаційної структури та типології страхових послуг у сільськогосподарському виробництві, а також розробка блок-схеми прийняття рішення щодо вибору страхових послуг (підрозділ 1.3 дисертаційного дослідження та додаток А, рис. А. 8) є важливим результатом дисертаційного дослідження. Водночас поза достатньою увагою залишилися механізми інтеграції різних типів страхових рішень у єдину систему управління ризиками підприємства. Зокрема, корисним було б оцінити, як поєднання класичних, індексних та мультиризикових страхових моделей впливає на фінансову стійкість господарства за різних регіональних, кліматичних та виробничих умов. Додатково варто було б розглянути можливість адаптації блок-схеми до цифрових платформ і систем аналізу ризиків, що дозволило б підкреслити здатність методики до гнучкого реагування на зовнішні зміни та підвищити її практичну ефективність для аграрних підприємств.

3. Аналіз діяльності страхових компаній у сегменті аграрного страхування (підрозділ 2.4 «Дослідження діяльності страхових компаній в аграрному секторі економіки України: організаційно-економічні проблеми та тенденції розвитку») демонструє інституційну трансформацію ринку, скорочення кількості операторів і зниження стратегічної ваги аграрного страхування у страхових портфелях. Водночас робота не розкриває детально вплив цих змін на довгострокову фінансову стійкість компаній та конкурентну структуру ринку, а також не аналізує потенціал гібридних і параметричних моделей для диверсифікації ризиків і зниження залежності від державних субсидій і міжнародного перестраховування. Усунення цих аспектів дозволило б глибше оцінити ефективність бізнес-моделей, визначити шляхи розвитку партнерських каналів дистрибуції та інтеграції цифрових технологій, що сприяло б підвищенню фінансової стійкості і інвестиційної привабливості сегменту.

4. У контексті підрозділу 3.4 («Міжнародний досвід розвитку аграрного страхування: можливості адаптації для України») показано, що універсальної

моделі аграрного страхування не існує, а її ефективність визначається економічним, інституційним та аграрним середовищем конкретної країни. Разом із тим доцільно підкреслити необхідність більш детального аналізу механізмів адаптації публічно-приватної моделі для України з урахуванням регіональних особливостей, рівня технологічного забезпечення агровиробників, концентрації ризиків та специфіки кліматичних викликів. Крім того, актуальним є дослідження взаємозв'язку між інтеграцією інноваційних та параметричних страхових продуктів і зміцненням фінансової стійкості агропідприємств, що дозволило б обґрунтовано визначити стратегічні напрями розвитку системи страхового захисту аграрного сектору України та підкреслити практичну і наукову цінність запропонованого підходу.

5. Автор у роботі переконливо обґрунтовує доцільність масштабування параметричних моделей аграрного страхування та впровадження публічно-приватної моделі його розвитку. Водночас дискусійним залишається питання інституційної спроможності національного середовища забезпечити реалізацію запропонованої дорожньої карти, зокрема в частині формування дієвих перестраховальних механізмів, гарантійних інструментів та довгострокової бюджетної підтримки. Поглиблення аналізу фіскальних ризиків і джерел фінансування відповідних зобов'язань сприяло б посиленню прикладної обґрунтованості запропонованих рішень.

Микола КОРОТЄЄВ, рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Окремої уваги заслуговує запропонована автором класифікаційна структура та типологія страхових послуг у сільськогосподарському виробництві. Здійснена систематизація страхових продуктів є логічно вибудованою та методично обґрунтованою, а акцент на зростанні ролі мультиризикових програм, індексного страхування і страхування прибутковості переконливо відображає трансформацію підходів до управління комплексними аграрними ризиками (підрозділ 1.3 «Класифікаційна структура та типологія страхових послуг у сільськогосподарському виробництві»).

Разом із тим представлена класифікаційна модель актуалізує потребу більш детального аналізу практичної диференціації страхових продуктів з урахуванням масштабів агровиробництва, фінансового стану суб'єктів господарювання та регіональної специфіки ризикового профілю. Додаткового обговорення потребує й питання адаптивності запропонованої блок-схеми вибору страхових послуг до умов високої мінливості ринкового та кліматичного середовища, що дозволило б повніше розкрити її прикладний потенціал у системі управління аграрними ризиками.

2. Аналіз застосування параметричних страхових моделей у аграрному секторі (підрозділ 2.3 «Аналіз застосування та перспективи розвитку параметричних страхових моделей в аграрному секторі економіки України»)

проведено ґрунтовно та демонструє їхню ефективність у масштабуванні, адаптації до зовнішніх шоків і контролі індивідуальних ризиків. Водночас робота не охоплює комплексну оцінку потенційних системних ризиків, пов'язаних із концентрацією страхових портфельів за культурами та регіонами, географічною кореляцією екстремальних подій та синхронізацією виплат у роки катастрофічних погодних явищ. Крім того, недостатньо розкрито механізми диверсифікації портфельів і управління системними фінансовими ризиками для забезпечення стабільності та довгострокової надійності параметричного агрострахування. Усунення цих аспектів дозволило б більш обґрунтовано визначити ефективність моделей і їхню відповідність потребам агропідприємств різних регіонів і масштабів виробництва.

3. У підрозділі 3.1 дисертаційного дослідження автором обґрунтовано стратегічне значення інноваційних технологій для трансформації аграрного страхування та систематично представлено їх за функціональними групами. Водночас дискусійним залишається питання економічної результативності впровадження таких технологій у практиці страхових компаній України. Зокрема, доцільним видається поглиблення аналізу співвідношення витрат на цифрову інфраструктуру та очікуваного економічного ефекту у вигляді зниження збитковості, скорочення адміністративних витрат або зростання страхового покриття.

Крім того, потребує додаткового осмислення питання масштабованості запропонованої технологічної моделі для малих і середніх страхових компаній, фінансові ресурси яких є обмеженими. У цьому контексті науковий інтерес становить оцінка можливих механізмів колективного або централізованого використання цифрових платформ, що дозволило б мінімізувати бар'єри входу та забезпечити більш рівномірне поширення інновацій на ринку. Такий підхід дозволив би не лише концептуально окреслити потенціал інноваційних технологій, а й надати кількісне підтвердження їх економічної доцільності в умовах трансформаційної економіки України.

4. У підрозділі 3.3 («Перспективи розвитку аграрного страхування на основі параметричних моделей в економіці України») автор переконливо продемонстрував ефективність параметричних моделей в управлінні масовими кліматичними ризиками та окреслив поетапну дорожню карту їх впровадження. Разом із тим доцільно підкреслити наукову перспективу більш детальної оцінки взаємозв'язку між масштабами впровадження параметричних страхових продуктів, регіональними кліматичними особливостями та фінансовою стійкістю аграрного сектору. Зокрема, актуальним є аналіз чутливості ефективності параметричного страхування до концентрації ризиків у конкретних культурах, географічних кореляцій екстремальних подій та рівня технологічного забезпечення агровиробників. Розширення такого аналізу дозволило б більш системно обґрунтувати стратегічні рішення щодо інтеграції параметричних моделей у національну систему аграрного страхування, підвищити точність оцінки їх економічного ефекту та сформулювати практичні рекомендації щодо адаптивного

масштабування страхових продуктів в умовах соціально-економічної трансформації України.

Сергій СОКОЛЮК, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри підприємницьких та соціальних технологій, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Олена ПРОКОПЧУК, науковий керівник, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради;

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Володимиру КЛИМЕНКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Сергій СОКОЛЮК